

Nr 448.

Av herrar **Andrén, Grånebo och Ohlon**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning), m. m.

I proposition nr 143 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till förordning om skatt på elektrisk kraft m. m.

Såväl den i nämnda proposition föreslagna skatten på förbrukningen av elektrisk kraft som den i propositionen nr 144 föreslagna tillfälliga skatten på motorfordon har motiverats med det ökade behov av statsinkomster som enligt chefens för finansdepartementet mening skulle föreligga med hänsyn till det samhällsekonomiska läget. Såvitt vi kunna finna, har denne emellertid icke företett tillräckligt bärande skäl för denna ståndpunkt.

Systemet med s. k. punktskatter har under senare år utbyggt i mycket stor omfattning i vårt land. All indirekt beskattning medför visserligen nackdelar ur sociala synpunkter, men så länge punktbeskattningen begränsas till umberliga varor eller rena lyxvaror kunna starka skäl åberopas för densamma. Annorlunda blir förhållandet, om punktbeskattningen såsom bl. a. i detta fall drabbar varor, som äro umberliga för näringslivet eller de enskilda hushållen och dessutom verkar synnerligen ojämnt, så att vissa grupper av befolkningen drabbas väsentligt hårdare än andra. Detta bleve utan tvivel fallet med den nu föreslagna beskattningen av elektrisk energi liksom med den ifrågasatta höjningen av skatten å motorfordon.

Beskattning av denna art torde snarare bidra till att påskynda inflationsprocessen än att hejda densamma. När en nyttovara belägges med skatt ökas därigenom kostnadsnivån, företagens omkostnadskonto stiger, och allmänhetens levnadskostnader stegras likaledes. Tillverkarna av varan torde i regel erhålla täckning för skatten genom prishöjningar, som få betalas av allmänheten, som konsumerar varan. Denna kräver i sin tur inkomstförbättringar för att erhålla kompensation för de stegrade kostnaderna. Särskilt i nuvarande läge, med överfull sysselsättning och starka prisökningar, torde följderna bli nominella inkomsthöjningar och ökat inflationstryck. Den föreslagna skatten på förbrukning av elektrisk kraft kommer således med all sannolikhet icke att erhålla de inflationsdämpande verkningar, som chefen för finansdepartementet förutsätter.

Den elektriska energien utgör en av de viktigaste kraftkällorna inom näringslivet, varför den föreslagna skatten kommer att öka produktionskostnaderna. För det stora flertalet enskilda hushåll är också den elektriska energien en umberlig faktor, varför elskatten också kommer att verka hö-

jande på levnadskostnaderna. All sannolikhet talar för att den kostnadsökande effekten av såväl elskatten som den extra fordonsskatten och därmed följande prisstegring skulle användas som argument för nya inkomsthöjningar vid kommande pris- och löneförhandlingar.

Enligt vår mening skulle således de utbyggnader av punktbeskattnings-systemet, som nu föreslås, snarast förstärka tendenserna till rubbningar av den samhällsekonomiska balansen. De skulle bli inte bara ineffektiva utan också direkt hindrande för det syfte de skulle främja.

Den elektriska kraften kan ersättas av andra kraftkällor, exempelvis bränslen, men kostnaderna härför variera inom mycket vida gränser. Det finns således anledning befara att elskatten kan medföra snedvridningar inom produktionslivet därigenom att reellt mera kostsamma produktions-sätt komma att användas. Betydande prisstegringar på elkraften kunna nämligen, om man befara att de bli bestående, på längre sikt föranleda en övergång till användande av importerat bränsle, vilket ur såväl national-ekonomiska som privatekonomiska synpunkter får anses otillfredsställande.

Under senare år har en omfattande rationalisering och produktionsökning ägt rum i vårt land, såväl inom jordbruket som inom industrien. Man torde inte kunna bestrida, att de härigenom vunna resultaten till stor del sammanhånga med att vi ägt jämförelsevis riklig tillgång till elektrisk kraft och att denna kunnat levereras till relativt billiga priser. Det har varit möjligt att sedan sista förkrigsåret låta kraftpriserna stiga långsammare än som motsvarar det allmänna prisläget höjning. Vid ett par tillfällen har det också varit möjligt för vattenfallsstyrelsen att direkt sänka kraftpriserna. Som elkraftutredningen uttrycker saken i sitt remissyttrande ha de relativt låga kraftpriserna såväl direkt som indirekt varit av stor betydelse för de senare årens allmänna standardhöjning.

För närvarande föreligger av kostnadsskäl ett behov att höja priserna på den elektriska kraften. En viss anpassning efter det försämrade penningvärdet torde vara ofrånkomlig. Det är sannolikt att en höjning av krafttaxorna med cirka 10 å 15 procent måste genomföras. Lägges härtill den prishöjning, som ett införande av den föreslagna elskatten skulle medföra, blir resultatet en prisstegring på den elektriska kraften av kanske ända upp till 25 procent. En sådan prishöjning komme att motverka strävandena till rationalisering inom hela näringslivet.

Elskatten skulle vidare försvåra arbetet på att rationalisera krafttaxorna. Det har nedlagts mycket arbete på att få till stånd en lämplig utformning av dessa, så att största möjliga nyttiga användning av den elektriska kraften kan åstadkommas. Man talar i detta sammanhang om progressiva taxor, varmed förstås taxor som äro så konstruerade, att de vid lämplig anpassning av meruttagning av kraft ge ett lågt fortsättningspris. Härigenom kan eljest outnyttjad produktions- och överföringskapacitet användas. Såvitt vi kunna finna måste elskatten komma att motverka strävandena att åstadkomma

progressiva taxor, vilket också chefen för finansdepartementet i sin motivering i propositionen erkänner.

Under skatteförslagets remissbehandling har såväl från producent- som konsumenthåll framhållits, att skatten skulle komma att tynga olika medborgargrupper med likartade inkomst- och förmögenhetsförhållanden på högst olika sätt. Likaså kommer skatten att drabba vissa landsdelar, särskilt Norrland, hårdare än andra. I Norrland är elkraftsförbrukningen per hushåll större än i landets sydligare delar.

Med hänsyn till såväl den olika prissättningen på elektrisk kraft på landsbygden och i städerna som det förhållandet att landsbygdsabonnenterna i högre grad än städernas invånare äro hänvisade till elektrisk kraft för sin energiförsörjning kommer införandet av den föreslagna elskatten att drabba landsbygdens befolkning särskilt hårt. Kostnaderna för användning av elektrisk kraft äro på landsbygden högre än i städerna.

Med anledning av de farhågor som framförts från lantbrukets organisationer att elskatten skulle komma att motverka rationaliseringen inom jordbruket erinrar departementschefen om att i jordbrukskalkylen hänsyn tages även till jordbrukarnas kostnader för användningen av elektrisk kraft. Oberoende av om en sådan övervältring på konsumenterna av jordbruksprodukternas fördyring äger rum eller inte komma givetvis de ökade elektricitetskostnaderna att medföra en strävan att sänka konsumtionen av elkraft inom jordbruket, och genomförandet av produktionshöjande åtgärder genom ökat utnyttjande av elkraften kommer att ställas på framtiden.

Likartade förhållanden komma att inträda även inom näringslivet i övrigt.

På grund av den stora prisstegringen på importerade bränslen har det uttryckts farhågor för att en därav föranledd ökning av elkraftförbrukningen skulle komma att hårt anstränga landets energikällor. Genom att nya betydande kraftverksbyggnader nyligen tagits i bruk och nya tillskott kunna förväntas bli tillgängliga inom en nära framtid torde emellertid vid normal vattentillgång en icke obetydlig belastningsökning kunna tillgodoses.

Till sist må framhållas, att den apparat och det arbete, som elskatten skulle komma att föranleda för uppbärande, kontroll, behandling av jämningsärenden m. m., med all sannolikhet bleve oproportionerligt stora i förhållande till intäkterna av skatten.

Med anledning av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143.

Stockholm den 10 april 1951.

Georg Andrén.

C. P. V. Gränebo.

Sven Em. Ohlson.